

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Pastorum Sive Instructio Practica Neoparochorum

Dirckinck, Johann

Treviris, 1702

Caput. 3. De scientia Pastoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51873)

hoc damno suorum, supremo Judici,
aliquando rationem reddituri.

C A P U T III.

De Scientia & Doctrina Pastoris.

SI Pastor, ut capite primo diximus, in plebe sua, Directoris, Doctoris, Magistri & Illuminatoris, imò & Angeli officium obeat, qui ignorantibus doceat, dubios regat, conscientias intricatas evolvat, variâsque perplexitates ac difficultates enodet; secundum illud Malachiæ c. 3. *Labia Sacerdotis custodient scientiam, & veritatem ex ore ejus requirent: Angelus enim Domini exercituum est.* Abundè liquet, quantâ eum scientiâ & sapientiâ fulgere oporteat, ne & se & suos in graves errores, & salutis æternæ pericula præcipitet.

Quomodo (ait Doctor Mellifluus

in Declam. super Ecce nos) *in*scientia excusari possit in eo, qui se Magistrum infantium, & Doctorem insipientium profitetur? Ignorans utique ignorabitur, imò & multos ignorare faciet & ignorari. Ut proinde Concilium Toletanum IV. c. 24. verè asserat: *In Sacerdotibus ignorantia Mater est cunctorum errorum. Imò & vitiorum & scandalorum, reliquorumque malorum, in Ecclesia Dei, pro dolor! grassantium. Hæc autem ut quilibet Parochus è Parœcia sua eliminet. & averruncet: cor ejus & labia ejus scientiam, ad munus suum debitè exequendum, necessariam custodiant.*

I. Prima est scientia & intelligentia Scripturæ sacræ, quæ reliquarum basis est. *Scrutamini scripturas*, ait Veritas Joan. 5. & Apostolus 2. Tim. 3. 15. *Memor esto, quia ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere ad salutem, per fidem, quæ est in Christo Jesu.* Unde divina Scriptura à S. Ambrosio rectè Liber sacerdotalis nuncupatur.

cupa-

cupatur; pro cuius intelligentia obtinenda, proderit diligens ejusdem lectio, & Interpretum inspectio, quales sunt Cornelius à Lapide, Thomas le Blanc in psalmos, Barradius in concordiam & historiam Evangelicam, Mendoza in Libros Regum: Fullo-
nius in Libros Machabæorum Scher-
logus in Cantica, Tirinus & alii.

2. Altera scientia Parocho neces-
saria est caremonialis, continens co-
gnitionem Rubricarum, pro Sacrificio
Missæ, Horisque canonicis; uti & ri-
tuum pro administratione Sacramen-
torum, nec non caremoniarum &
consuetudinum, pro processionibus,
concionibus, benedictionibus, sepul-
turis. Hunc in finem servient Bar-
tholomæi Gavanti Thesaurus sacro-
rum rituum, Tobia Lohner opuscula,
Ritualia & Agenda Diocesana.

3. Suppositâ sufficiente peritiâ
linguæ latinæ, & Philosophiæ, locum
tertium postulat Scientia Theologica;
quam scholasticam vocant, sine qua

nec Theologus moralis, nec Polemicus, nec Ecclesiastes, nec Asceta, fundamentaliter, securè ac perfectè procedere potest. *Hac scientiâ, ut docet S. Augustinus l. 14. de Trin. c. 1. Fides saluberrima gignitur, nutritur, defenditur, roboratur. Gignitur in Infidelibus, nutritur in Fidelibus, defenditur contra Hereticos, & roboratur contra omnes tempestates, & persecutiones. Pro hac usui esse possunt, Summa D Thomæ, Suarez, Vasquez, Lugo, aut potiùs clara eximii cujuscumque Professoris dictata, aliorum compendium exhibentia.*

4. Scientia Theologiæ moralis, seu casuum conscientia, ut vocant, pro confessionibus excipiendis, aliisque Sacramentis rite administrandis, omnino necessaria: sine qua Pastor & se & sibi commissos, velut cæcus cæcos ducet, in horrenda præcipitia. Terribile est quod refert Drexelius in Prodomo Æternitatis c. 3 §. 10. De Fœneratore coram Notario & Testibus

bus hoc Testamentum dictante : *Corpus meum reddatur terra, anima verò mea cedat Demonibus, & anima Vxoris & Filiorum Demonibus, & anima Confessarii mei Demonibus*, qui me non monuit, nec melius direxit ! quod communiter accidere solet, ex scientiâ, & animi cordati ac fortis defectu. Servire pro hoc studio poterunt doctissimi Libri Laymanni, Castropalai, Filliucii, Tamburini, Gobati, Sanchezii, & pro compendio, Medulla Busenbaum.

5. Scientia Theologiæ Polemicæ, seu controversiarum Fidei, præsertim si Pastor degat inter Heterodoxos, aut in Parochia sua numeret Acatholicos ; tum ut hos ad Ecclesiæ gremium reducat, tum ut suos ab hæresi præservet actueatur. Lumen suggeret Hæresum strator Bellarminus, Becanus, Keddius, Hazartius, aliique Libri polemici.

6. Scientia Juris Canonici, præsertim si Pastor, majore aliquâ Dignitate

Ecclesiasticâ fulgeat. Legendi præstantissimi Tomi Cardinalis de Luca, Pyrrhing Fagnanus, Engelius, Valensis, & alii.

7. Scientia Ascetica seu spiritualis, quâ Pastor & seipsum in via sanctitatis dirigat, & proximum sibi commissum, ad perfectionem deducat: existimetque sibi dictum, quod olim Jeremia c. 1. *Constitui te super Gentes & Regna, ut evellas & destruas, lolium vitiorum, zizania peccatorum, scandalorum, abusum, & edifies & plantes germina perfectionis & flores omnium virtutum.* Facem præferent Ascetarum illustriorum volumina: varia S. Augustini, S. Bernardi opuscula ascetica, S. Alberti M. Paradisus, Cardinalis Bona, Jacobi Alvarezii, Ludovici de Ponte, Nicolai Lancicii opuscula, Antonii Gaudierii, Alphonsi Rodericii, Joannis Baptistæ Saint Jure de cognitione & amore Dei, Rosignoli, Suquetii, Pennequinii Isagoge ad amorem divinum, Drexelii de
ater-

aternitate, de conformitate, de novissimis, aliisque quàm plurimi.

8. Scientia Historica sacra, tum pro concionibus, tum pro discursu pio & erudito, propriâque eruditione & adificatione serviens: quæ peti potest ex Saliani Annalibus Veteris Testamenti, ex Cardinalis Baronii Annalibus Novi Testamenti, ex Eusebio, Nicephoro, Surio, Bolando, Ribadeneira, Pallavicini Historia Concilii Tridentini, variisque vitis & gestis Sanctorum.

9. Scientia oratoria, seu Rhetorica cœlestis & eloquentia sacra, & ars annuntiandi cum fructu Evangelium: non Verbum Dei adulterando, non juvenili vaniloquentiâ utendo, non ingenii fucos vendendo, non curiosâ & copiosâ rerum farragine (ut hodie dum invalescit) intellectum Auditorum pascendo; non conceptibus subtilioribus populum rudem detinendo, aut potius deludendo: non tamen etiam, ruditer, confusè & inordinatè

dicendo, aut quidquid in buccam venit, temerè deblaterando: sed ordinatè . clarè & nitidè omnia proponendo; Verbi divini pondere, SS. Patrum authoritate, rationum validarum momentis, similibus, causis, effectis, historiis probatissimis, è Scriptura sacra potissimùm desumptis, intellectum convincendo, affectumque auditorum inflammando, exemplo S. Pauli SS. Ambrosii, Augustini, Chrysostomi, Vincentii & aliorum. Dictionis finis est, persuadere, populum à vitiis & peccatis abstrahere, atque ad observantiam mandatorum Dei & Ecclesiæ, omnèsque virtutes Christianas impellere. Juvabunt Conciones & Sermones tum Sanctorum prædicatorum, tum Lanuza, Granatensis, Fabri Schereri Engelgravii, Segneri, Mancini, Nagelii, & excellens P. Francisci Arias thesaurus inexhaustus bonorum in Christo, cum pluribus aliis.

Hæ sunt scientiæ Directori animarum,

rum, partim necessaria, partim valde
utiles & fructuosa: quarum defectu,
quanta damna in Ecclesiam univer-
sam redundarint; quot hæresum, sce-
lerum, errorumque monstra progna-
ta fuerint, hodie dum ipsa experitur
& lamentatur: Unde enim proma-
narunt Lutheri, Calvini, Zwinglii,
aliorumque Sectariorum errores, ni-
si ex ignorantia, & illi cognatâ de-
pravatâ vitâ Pastorum? Unde hodie
dum oriuntur in plebe tot supersti-
tiones, tot sacrilegia, & omnium ferè
scelerum colluvies, nisi ex ignorantia
& affine illi tepiditate & negligentia
Pastorum? Unde profluit inscitia
Dei, quæ est in populo, uti & Christi,
Legis, virtutis, & omnigenæ perfe-
ctionis, nisi ex ignorantia & conco-
mitante imperfectione Pastorum?
Quod ævo suo questus est Isaias c. 56.
*Speculatores ejus (scilicet Episcopi &
Pastores) cæci omnes, nescierunt uni-
versi, canes muti non valentes latrare &
amantes somnia: ipsi Pastores ignorave-
runt*

runt intelligentiam. At quid ex ignorantia illa in populum derivatum est mali? subjungit Propheta: *Omnes in viam suam declinaverunt* (nempe vitiorum & scelerum) *unusquisque ad avaritiam suam, à summo usque ad infimum.*

Tanta igitur mala, ó Pastor animarum! si serió exterminare desideres; si animam propriam, animasque tibi creditorum, in circuitu tenebrarum, aut in labyrintho errorum, circumducere, aut in perpetuæ damnationis discrimen conjicere nolis; omni industriâ & conatu, in scientiarum adeò necessariarum & utilium studium incumbe. *Sacerdos enim, aut Pastor ignarus, tantis obest, quantis præest. S. Bernardus. Epist. 137.*

De his scientiis, licet quoque egerimus in paranesi Anno 1700. pro strena, Confraternitati Sacerdotum B. V. oblata; visum tamen est, eadem hoc libro, quibusdam additis, repetere; tum quia is in plurimas, Confraternitati non inscriptorum, manus deveniet, tum ne quid animarum Pastori omnino necessarium hinc permitteremus.